

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.01.2000, sp. zn. 21 Cdo 297/99, ECLI:CZ:NS:2000:21.CDO.297.1999.1

Číslo: 16/2001

Právní věta:

Na výzvu soudu podle ustanovení § 50 odst. 3 písm. c) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, jsou povinni přihlásit k vyrovnání ve lhůtě v ní uvedené své pohledávky všichni věřitelé dlužníka, tedy i oddělení věřitelé a věřitelé přednostních pohledávek.*)

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.01.2000

Spisová značka: 21 Cdo 297/99

Číslo rozhodnutí: 16

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Konkurs

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Na návrh oprávněného (oprávněný v době do 22. 10. 1996 používal název CA a v době od 22. 10. 1996 do 4. 12. 1997 název CE a v době do 4. 5. 1995 měl sídlo v P. 2, Ř. 3) Okresní soud v Uherském Hradišti usnesením ze dne 30. 12. 1993 a usnesením ze dne 13. 7. 1995 nařídil podle vykonatelného směnečného platebního rozkazu Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 18. 1. 1993 k uspokojení pohledávky oprávněného ve výši 1 224 132 Kč s 0,3% úrokem z prodlení denně, počínaje dnem 1. 9. 1992 do zaplacení nákladů předcházejícího řízení ve výši 56 968 Kč a nákladů tohoto výkonu rozhodnutí ve výši 24 484 Kč a pohledávky ve výši 200 000 Kč, výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí povinného.

Okresní soud v Uherském Hradišti poté usnesením ze dne 13. 7. 1995 „návrh zastavil“ ohledně částky 200 000 Kč, týkající se „příslušenství, tj. úroků z prodlení 0,3% denně od 1. 9. 1992 do zaplacení, z jistiny“.

Podáním ze dne 13. 8. 1997 povinný navrhl, aby výkon rozhodnutí byl zastaven. Návrh zdůvodnil tím, že usnesením Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 16. 7. 1996 bylo potvrzeno vyrovnání, na jehož základě povinný zaplatil oprávněnému 45 % jeho pohledávky přihlášené k vyrovnání (tj. částku 1 638 265,05 Kč z přihlášené pohledávky ve výši 3 640 589 Kč), a že podle ustanovení § 63 odst. 1

zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „ZKV“) není povinen plnit oprávněnému tu část závazku, k jejímuž splnění nebyl vyrovnáním zavázán. V tomto výkonu rozhodnutí vymáhanou jistinu pohledávky ve výši 1 424 132 Kč oprávněný nepřihlásil k vyrovnání, a proto podle ustanovení § 52 odst. 3 ZKV zanikla.

Oprávněný namítal, že vymáhaná pohledávka je zajištěna zástavním právem a že jako oddělený věřitel povinného nemůže být vyrovnáním ve svých nárocích dotčen.

O k r e s n í s o u d v Uherském Hradišti usnesením ze dne 19. 8. 1998 výkon rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) o.s.ř. zastavil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Soud prvního stupně dovodil, že oprávněný, ačkoliv věděl o vyrovnacím řízení týkajícím se povinného, do tohoto řízení vymáhanou pohledávku ve výši 1 424 132 Kč nepřihlásil. Vymáhaná pohledávka proto zanikla podle ustanovení § 63 odst. 1 a „dříve platného“ ustanovení § 52 odst. 3 ZKV.

K odvolání oprávněného K r a j s k ý s o u d v Brně usnesením ze dne 4. 12. 1998 usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že se návrh povinného na zastavení výkonu rozhodnutí zamítá. Odvolací soud vycházel ze zjištění, že u povinného „proběhlo vyrovnací řízení podle zákona č. 328/1991 Sb., které bylo ukončeno usnesením Krajského obchodního soudu, kterým bylo potvrzeno vyrovnání“, a že vymáhaná pohledávka oprávněného, která je „zajištěna zástavní smlouvou ze dne 22. 9. 1992 a pravomocně přisouzena směnečným platebním rozkazem z 18. 1. 1993“, nebyla do tohoto vyrovnání zahrnuta. Vzhledem k tomu, že oprávněný byl ve vyrovnacím řízení odděleným věřitelem (§ 28 ZKV), nebyl „podle textu zákona o konkursu a vyrovnání platného v době podávání přihlášek“ povinen pohledávku zajištěnou zástavním právem přihlašovat; ustanovením § 56 odst. 3 ZKV je tato povinnost uložena pouze věřitelům přednostních pohledávek a nikoliv odděleným věřitelům. Nároky odděleného věřitele nemohou být vyrovnáním „nijak dotčeny“, jeho zástavní právo může zaniknout až zpeněžením zástavy a oddělený věřitel má právo podílet se na výtěžku ze zpeněžení zástavy. Protože doposud nedošlo k uspokojení oprávněného ze zástavy, právo přiznané vykonávaným rozhodnutím dosud nezaniklo a výkon tohoto rozhodnutí není možné podle ustanovení § 268 odst.1 písm. g) o.s.ř. zastavit. Odvolací soud současně poukázal na to, že plnění poskytnuté oprávněnému podle vyrovnání se týkalo jiné pohledávky, než která je vymáhána tímto výkonem rozhodnutí.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal povinný dovolání. Namítá, že podle ustanovení § 56 odst.1 ZKV musí všichni věřitelé přihlásit své pohledávky ve lhůtě uvedené v ustanovení § 50 odst. 3 písm. c) ZKV a že podle § 56 odst. 3 ZKV musí pohledávky do vyrovnání přihlásit „i“ přednostní věřitelé a nikoliv „pouze“ přednostní věřitelé. Bylo by podle názoru dovolatele „nesmyslné“, aby přednostní věřitelé museli své pohledávky přihlásit do vyrovnacího řízení, i když se neúčastní hlasování při vyrovnacím jednání, a oddělení věřitelé se nemuseli přihlašovat, i když se také neúčastní hlasování; „smysl oddělených věřitelů“ nespočívá v tom, že by nemuseli své pohledávky přihlašovat, ale v tom, že jejich pohledávka nesmí být vyrovnáním dotčena. Názor odvolacího soudu, podle kterého oddělený věřitel nemusel svou pohledávku do vyrovnacího řízení přihlásit, tedy není správný. Vyrovnací řízení ohledně povinného se řídilo zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném „před novelou č. 94/1996 Sb.“. Protože oprávněný vymáhanou pohledávku do vyrovnacího řízení nepřihlásil, došlo ve smyslu ustanovení § 52 odst. 3 ZKV k jejímu zániku. Povinný dále namítá, že oprávněný ve skutečnosti neměl při vyrovnání postavení odděleného věřitele. Vznik zástavního práva k letounům se zapisuje do tzv. leteckého rejstříku, který dříve vedla Státní letecká inspekce Praha a nyní jej vede Úřad civilního letectví Praha. V tomto rejstříku zástavní právo ve prospěch oprávněného nikdy nebylo vyznačeno; k vyznačení zástavního práva došlo pouze v tzv. Flight manualu, avšak tato listina „zcela evidentně nespĺňuje podmínky požadované občanským zákoníkem pro vznik zástavního práva k movité věci“. Povinný navrhl, aby dovolací soud napadené usnesení zrušil a aby věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. a že jde o usnesení, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 238a odst.1 písm. a o.s.ř., přezkoumal bez jednání (§ 243a odst.1, věta první, o.s.ř.) napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř. a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné. Napadené rozhodnutí proto zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Z obsahu spisu vyplývá, že oprávněný v tomto vykonávacím řízení vymáhá pohledávku, která mu byla proti povinnému přiznána vykonatelným směnečným platebním rozkazem Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 18. 1. 1993, a která je - podle tvrzení oprávněného - zajištěna zástavním právem. Usnesením Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 4. 4. 1996 bylo povoleno ohledně povinného vyrovnání; v tomto usnesení soud mimo jiné věřitele povinného vyzval, aby „své nároky přihlásili písemně nebo ústně do protokolu do čtyř týdnů ode dne vyvěšení usnesení na úřední desce soudu“, a upozornil je, že „pohledávky věřitelů, kteří byli soudem vyzváni, aby přihlásili svůj nárok, nebo kteří o vyrovnacím jednání věděli, zanikají, nebyly-li přihlášeny ve lhůtě určené soudem“. Usnesení bylo vyvěšeno na úřední desce soudu dne 4. 4. 1996 a lhůta k podání přihlášek uplynula dne 2. 5. 1996. Usnesením Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 16. 7. 1996 bylo vyrovnání ohledně povinného potvrzeno a usnesením Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 2. 5. 1997 bylo vyrovnání prohlášeno za skončené. Oprávněný přihlásil do vyrovnacího řízení pohledávku ve výši 3 640 589 Kč, představující příslušenství jistiny pohledávky, přisouzené mu vykonatelným směnečným platebním rozkazem Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 18. 1. 1993; jistinu této pohledávky, vymáhanou v tomto výkonu rozhodnutí, k vyrovnání nepřihlásil.

S názorem odvolacího soudu, podle kterého oprávněný nemusel svou pohledávku přihlásit k vyrovnání, protože šlo o pohledávku zajištěnou zástavním právem a oprávněný tedy měl postavení odděleného věřitele (§ 28 ZKV), dovolací soud nesouhlasí.

Účinky povolení vyrovnání na základě usnesení Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 4. 4. 1996 nastaly dnem 4. 4. 1996 (srov. § 52 odst.1 ZKV).

Podle ustanovení § 50 odst. 3 písm. c) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (účinného také ke dni 4. 4. 1996) o povolení vyrovnání soud rozhodne usnesením, v němž zároveň vyzve věřitele, aby své nároky přihlásili písemně nebo ústně do protokolu do čtyř týdnů ode dne vyvěšení na úřední desce soudu. Podle ustanovení § 56 odst. 1 ZKV věřitelé musí přihlásit své pohledávky ve lhůtě stanovené v § 50 odst. 3 písm. c) ZKV. Podle ustanovení § 56 odst. 3 ZKV musí přihlásit pohledávku k vyrovnání i přednostní věřitelé (§ 54 odst. 2). Podle ustanovení § 58 odst. 2 písm. d) ZKV oddělení věřitelé (§ 28) hlasují při vyrovnacím jednání jen za tu část pohledávky, která nebude uhrazena z práva na oddělené uspokojení. Podle ustanovení § 60 odst. 1 písm. a) ZKV soud usnesením vyrovnání potvrdí, jen jestliže nároky oddělených věřitelů (§ 28) nejsou vyrovnáním dotčeny.

Z citovaných ustanovení je nepochybné, že na výzvu soudu podle ustanovení § 50 odst. 3 písm. c) ZKV jsou povinni přihlásit k vyrovnání ve lhůtě v ní uvedené své pohledávky všichni věřitelé dlužníka, tedy i oddělení věřitelé a věřitelé přednostních pohledávek. Uvedený závěr vyplývá nejen z jednoznačné dikce ustanovení § 50 odst. 3 písm. c) ZKV, ale také z ustanovení § 58 odst. 2 písm. d) ZKV. Uvádí-li toto ustanovení, že oddělení věřitelé (§ 28) hlasují při vyrovnacím jednání jen za tu část pohledávky, která nebude uhrazena z práva na oddělené uspokojení, pak to předpokládá, že se stali účastníky vyrovnání; účastníky vyrovnání se mohou - jak vyplývá z ustanovení § 48 ZKV - stát, jen jestliže včas přihlásili své pohledávky.

Na opačný závěr nelze usuzovat z ustanovení § 56 odst. 3 a § 60 odst. 1 písm. a) ZKV. Uvádí-li ustanovení § 56 odst. 3 ZKV, že „přihlásit pohledávku k vyrovnání musí i přednostní věřitelé (§ 54 odst. 2)“, zdůrazňuje tím povinnost přihlásit pohledávku i u těchto věřitelů, kteří jinak mají ve vyrovnání oproti jiným věřitelům zvýhodněné postavení (srov. např. § 60 odst. 1 písm. b) ZKV). Ustanovení § 60 odst. 1 písm. a) ZKV upravuje jednu z podmínek, jejichž splnění je předpokladem pro potvrzení vyrovnání soudem; ze skutečnosti, že vyrovnání lze potvrdit jen tehdy, nejsou-li jím dotčeny nároky oddělených věřitelů, nelze nic dovozovat o povinnosti oddělených věřitelů nepřihlásit k vyrovnání své pohledávky. Z ustanovení § 56 odst. 3 a § 60 odst. 1 písm. a) ZKV tedy nelze úspěšně dovozovat, že by oddělení věřitelé nemuseli své pohledávky přihlašovat k vyrovnání.

Podle ustanovení § 52 odst. 3 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění zákonů č. 122/1993 Sb., č. 42/1994 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 117/1994 Sb., č. 156/1994 Sb., č. 224/1994 Sb. a č. 84/1995 Sb., pohledávky věřitelů, kteří byli soudem vyzváni, aby přihlásili svůj nárok, nebo kteří věděli o vyrovnacím řízení, zanikají, nebyly-li přihlášeny ve lhůtě určené soudem. Citované ustanovení bylo zákonem č. 94/1996 Sb., kterým se mění a doplňují zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů od 1. 6. 1996 zrušeno (srov. čl. I bod 50 a čl. VII tohoto zákona). V přechodném ustanovení, obsaženém v čl. V odst. 1 zákona č. 94/1996 Sb., bylo stanoveno, že tento zákon platí i pro řízení zahájená před jeho účinností a že právní účinky úkonů, které nastaly dříve, zůstávají zachovány.

Účinky usnesením Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 4. 4. 1996 povoleného vyrovnání nastaly - jak uvedeno již výše - dnem 4. 4. 1996 a lhůta k přihlášení pohledávek tímto usnesením určená uplynula dnem 2. 5. 1996. Vzhledem k tomu, že obě tyto právní skutečnosti nastaly v době přede dnem 1. 6. 1996 a že jejich účinky zůstávají podle čl. V odst. 1 zákona č. 94/1996 Sb. zachovány i po účinnosti tohoto zákona, zanikají podle ustanovení § 52 odst. 3 ZKV pohledávky všech věřitelů, kteří byli usnesením Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 4. 4. 1996 vyzváni, aby přihlásili svůj nárok, nebo kteří věděli o vyrovnacím řízení, jestliže nebyly přihlášeny u Krajského obchodního soudu v Brně do dne 2. 5. 1996. Mezi tyto pohledávky patří - jak bylo soudy zjištěno - také pohledávka oprávněného (popřípadě její část), vymáhaná v tomto vykonávacím řízení. Názor odvolacího soudu o tom, že právo priznané oprávněnému vykonatelným směnečným platebním rozkazem Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 18. 1. 1993 dosud nezaniklo a že proto výkon tohoto rozhodnutí není možné podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) o.s.ř. zastavit, tedy nemůže obstát.

Na uvedeném závěru nic nemění skutečnost, že o potvrzení vyrovnání bylo rozhodnuto usnesením Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 16. 7. 1996 a že za skončené bylo vyrovnání prohlášeno usnesením Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 2. 5. 1997, tedy až po účinnosti zákona č. 94/1996 Sb. Zánik nepřihlášených pohledávek podle ustanovení § 52 odst. 3 ZKV je totiž spojen již s účinky povolení vyrovnání a nikoliv až s účinky potvrzeného vyrovnání nebo se skončením vyrovnání.

Protože usnesení odvolacího soudu není správné, Nejvyšší soud České republiky je zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, část věty za středníkem, § 243b odst. 2, věta první, o.s.ř.).

**) na závěry formulované v právní větě nemá okolnost, že ustanovení § 52 odst. 3 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, bylo (jak se podává i z dalšího obsahu rozhodnutí) s účinností k 1.6.1996 zrušeno, žádného vlivu.*